

Måndag den 19 september Stockholm 13° | Klart.se

SvD OPINION

Byta ut medicin har sparat miljarder

19 september 2011 kl 04:46, uppdaterad: 19 september 2011 kl 06:50

BRÄNNPUNKT | APOTEKSREFORMEN

Läkemedlen skulle ha kostat åtta miljarder mer varje år om inte apotekspersonalen bytt till det billigaste, enligt nya beräkningar. Apoteksbranschens kritik mot systemet är starkt överdriven och ibland helt felaktig, skriver TLV:s generaldirektör Gunilla Hulth-Backlund.

Utbytet av läkemedel på apotek är en succé. Samtidigt kritiserar systemet kraftigt av apoteksbranschen. Vi frågar oss vad som är orsaken till detta?

Många apotekskunder som fått ett recept har märkt att apoteken byter ut läkemedlet till ett annat som innehåller samma verksamma ämne, fast till ett lägre pris (generika). I dag presenterar TLV, Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, en översyn av hur utbytessystemet fungerar.

Apotekspersonalen gör ett viktigt arbete när de byter till det läkemedel som har lägst pris. Företagen som säljer utbytbara läkemedel tävlar om att vara billigast, för att just deras läkemedel ska bli det som apotekspersonalen byter till. Det leder till en mycket kraftig priskonkurrens. Nu visar nya beräkningar att läkemedlen annars skulle ha kostat åtta miljarder kronor mer varje år med dagens användning.

Trots dessa samhällsvinster vill apoteksföretagen skrota nuvarande system för utbyte och införa ett nytt för att själva bestämma vilka utbytbara läkemedel de ska sälja. I dag är det TLV som bestämmer detta.

Inför omregleringen skärptes reglerna för läkemedelsutbyte och nu måste apoteken byta till det läkemedel som har lägst pris på hela marknaden. Tidigare kunde apoteket byta till det läkemedel som var billigast på den egna lagerhyllan.

Apoteksbranschen målar nu upp en bild av att det nuvarande systemet hotar patientsäkerheten, leder till miljöskandaler och gör att apotekskunder tvingas gå hem utan sitt läkemedel.

Uppgifter som vi tagit del av, och som branschen själv presenterat, visar att kunden får

sitt utbytbara läkemedel expedierat direkt i 94 procent av fallen. Läkemedel som inte ska bytas ut finns också tillgängliga i ungefär samma omfattning. Det är därför svårt att se att reglerna för utbytet i sig kan vara grundorsaken till apotekens problem.

Tomma lagerhyllor kan i stället bero på brister i inköpsrutiner, lagerhållning samt problem med leveranser till apoteken. Situationen har också förändrats sedan monopoltiden eftersom det kan vara svårt för apotekspersonalen att hänvisa till konkurrenter när läkemedel inte finns i lager.

Reglerna är i grunden enkla: Byt till det billigaste alternativet i första hand. Om det billigaste alternativet inte är tillgängligt finns det två likvärdiga reserver att byta till i andra och tredje hand. Det här ställer krav på apotekens it- och expeditionssystem.

För att underlätta för apotekspersonalen kommer vi därför att vidta åtgärder som ger dem bättre förutsättningar för att byta till det billigaste. Vi tittar även på frågan om sanktioner mot läkemedelsföretag som inte kan leverera.

Apoteksbranschen har också framfört att reglerna för utbytet hotar patientsäkerheten. Är det så? Det här är viktigt att få detaljerad kunskap om.

Vi har vänt oss till Socialstyrelsen som registrerar alla riskhändelser i vården, till exempel lex Maria-ärenden. Vi har inte fått kännedom om att några allvarliga händelser inträffat som är kopplade till generiskt utbyte. Detta har inte heller förändrats sedan apoteksmarknaden öppnades för konkurrens.

Vid en genomgång av Läkemedelsverkets biverkningsrapporter fann vi heller inget som tyder på att generikautbytet lett till fler biverkningar.

Apoteksbranschen menar också att utbytesmodellen leder till att vi får läkemedel som tillverkats utan miljöhänsyn. Stämmer det?

TLV vill gärna bidra till att vi får mer miljövänliga läkemedel, men kan inte se att vi skulle få det just genom att införa ett annat utbytessystem. För miljöns skull är det bäst att lösa miljöfrågan på EU-nivå, när läkemedel godkänns för försäljning. Det är också Läkemedelsverkets förslag som man nyligen lämnat till regeringen.

Eftersom alla tillgängliga fakta pekar på att kritiken mot det nuvarande systemet är starkt överdriven och ibland helt felaktig, frågar vi oss om inte apoteksföretagens angrepp i själva verket handlar om vem som ska få pengarna som utbytet frigör – patienterna eller apoteksföretagen. I ett annat system skulle sannolikt förtjänsten för apoteken bli större, men vårt uppdrag är att få ut mesta möjliga hälsa för de skattepengar som går till apotek och läkemedel. Vi anser därför att det nuvarande utbytessystemet ska tas tillvara eftersom det ger samhället mycket stora värden.

Tack vare utbytet kan samhället satsa stora summor på andra angelägna områden inom hälso- och sjukvården, som att korta väntetider eller till att använda nya läkemedel till svårt sjuka.

GUNILLA HULTH-BACKLUND

generaldirektör Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, TLV

MAGNUS THYBERG

chef för apoteksavdelningen, TLV

MARTIN FORSBERG

kommunikationschef, TLV